

Připomínky AKV k návrhu zákona o platformové práci a o změně souvisejících zákonů

Tímto jménem AKV-Asociace pro rozvoj kolektivního vyjednávání a pracovních vztahů předkládám připomínky k návrhu zákona o platformové práci a o změně souvisejících zákonů. Zároveň děkuji za tuto jedinečnou možnost podílet se na úpravách, zpřesňování a vylepšování české pracovněprávní legislativy.

Jelikož AKV je asociace, která zastupuje všechny strany sociálního dialogu a taktéž významné pracovněprávní odborníky, objevují se v rámci interní odborné diskuze často zcela protichůdné názory a připomínky. Proto se níže vyjadřujeme jen k těm částem návrhu, na kterých jsme našli konsenzus, anebo se jedná o technické.

Samozřejmě mnozí naši členové budou podávat své připomínky samostatně nebo v rámci jiných připomínkových míst, přičemž tyto připomínky nejsou pro nikoho závazné a neznamena to, že by jednotliví členové nemohli mít a také nemají jiný názor.

S pozdravem

JUDr. Bc. Michal Peškar, předseda

predseda@akvpracpravo.cz

+420 775 912241

A) Věcné připomínky

§ 2 odst. 2 zákona o platformové práci

(2) Platformou není osoba poskytující službu.

a) jejímž hlavním účelem je využívat nebo sdílet aktiva nebo

b) prostřednictvím které nabízejí zboží převážně nepodnikající fyzické osoby.

K § 2 odst. 2:

Navrhovaná úprava provádí čl. 2 odst. 2 směrnice (EU) 2024/2831, který stanoví výjimky z definice digitální pracovní platformy. Samotná definice platformy obsažená v § 2 odst. 1 písm. a) je však velmi vágní a široká a může dopadat i na činnosti, které evropský zákonodárce patrně nezamýšlel regulovat. Z důvodu zajištění právní jistoty a předvídatelnosti je proto vhodné rozsah této výjimky v národní úpravě upřesnit tak, aby

odpovídal smyslu směrnice, zejména recitálu 20, který zdůrazňuje, že do působnosti mají spadat pouze případy, kdy organizace práce představuje podstatnou složku poskytované služby.

Navrhuje se proto provést následující změny znění návrhu:

V § 2 odst. 2 se na konci písmene a) slovo „nebo“ zrušuje, na konci písmene b) se tečka nahrazuje slovem „nebo“ a doplňuje se písmeno c), které zní:

„c) poskytuje službu, pro jejíž předmět plnění, posuzovaný z hlediska příjemce služby, není organizace práce vykonávaná fyzickými osobami za odměnu jeho podstatnou a neoddělitelnou složkou, zejména pokud je tato organizace práce pro předmět plnění pouze podružná nebo vedlejší.“

Alternativně:

„c) nabízí službu, u níž organizace práce vykonávaná fyzickými osobami za odměnu není svým rozsahem a významem pro poskytování služby podstatná, zejména pokud je pro poskytování služby podružná nebo vedlejší.“

K důvodové zprávě k § 2, str. 32:

Ve zvláštní části důvodové zprávy se navrhuje ke třetímu odstavci k § 2 doplnit za poslední větu následující text:

„Organizací práce se přitom rozumí faktický vliv na podmínky výkonu práce, zejména rozhodování o tom, kdo bude práci vykonávat, kdy, kde a jakým způsobem bude provedena. Pouhé zprostředkování kontaktu mezi fyzickou osobou fakticky poskytující službu a příjemcem služby, spočívající v jejich propojení prostřednictvím elektronických prostředků bez takového vlivu na podmínky výkonu práce, organizací práce nepředstavuje. Subjekt, jehož činnost je omezena na takové zprostředkování a který neovlivňuje, kdy, kde a jak bude práce vykonána, proto nesplňuje definiční znak organizace práce a nepovažuje se za digitální pracovní platformu.“

Za poslední odstavec k § 2 se doporučuje doplnit důvodovou zprávu o následující text:

„Dále se do negativního vymezení platformy podle § 2 odst. 2 doplňuje text odpovídající recitálu 20 směrnice (EU) 2024/2831. Toto doplnění reaguje na skutečnost, že samotné znění čl. 2 odst. 2 směrnice, z něhož vychází negativní vymezení platformy, neposkytuje s ohledem na šíři obecné definice digitální pracovní platformy dostatečnou míru právní jistoty.

Podle recitálu 20 směrnice musí organizace práce představovat nezbytnou a podstatnou složku poskytované služby, aby mohl být daný poskytovatel považován za digitální pracovní platformu. Naopak v případech, kdy organizace práce vykonávaná fyzickými osobami za odměnu představuje pouze vedlejší nebo podružnou složku služby, nemá být takový poskytovatel zahrnut do působnosti směrnice.

Obecná definice digitální pracovní platformy v čl. 2 odst. 1 písm. a) je přitom formulována široce a v některých ohledech vágně, když zahrnuje poskytování služby prostřednictvím elektronických prostředků na žádost příjemce, jehož součástí je

organizace práce jednotlivců za odměnu. Takto vymezený koncept může dopadat i na činnosti a subjekty, které evropský zákonodárce pravděpodobně neměl v úmyslu regulovat, zejména v případech, kdy organizace práce nepředstavuje podstatu poskytované služby, ale pouze její doprovodný nebo podpůrný prvek.

Typicky se může jednat o situace, kdy určitá činnost vykazuje znaky organizace práce pouze okrajově, například v případě podpůrných služeb, jako je interní nebo externě zajišťovaná IT podpora, nebo v případech, kdy poskytovatel služby pouze umožňuje kontakt mezi uživateli a poskytovateli služeb, aniž by organizace práce tvořila jádro poskytované služby.

Navržené upřesnění sleduje zajištění souladu s účelem směrnice a současně reaguje na potřebu posílení právní jistoty a předvídatelnosti pro adresáty právní normy, resp. subjekty, které jejími adresáty nemají být. Jeho cílem je předejít extenzivnímu výkladu, který by vedl k nepřiměřenému rozšíření působnosti právní úpravy i na subjekty, jejichž činnost se od typických digitálních pracovních platform podstatně liší a na které směrnice primárně podle svého účelu dopadat nemá.“

§ 9 zákona o platformové práci

(1) Má se za to, že platformový pracovník je v základním pracovněprávním vztahu k platformě nebo ke zprostředkovateli, pokud jsou dány skutečnosti, které důvodně značí, že došlo k naplnění znaků závislé práce podle § 2 odst. 1 zákoníku práce, ledaže platforma nebo zprostředkovatel prokáže, že alespoň jeden znak závislé práce podle § 2 odst. 1 naplněn není.

K § 9 odst. 1:

Návrh zákona zavádí právní domněnku existence základního pracovněprávního vztahu. Podle § 3 zákoníku práce platí, že: „Základními pracovněprávními vztahy jsou pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.“

Z předloženého návrhu však není zřejmé, jaký konkrétní pracovněprávní vztah se po uplatnění této domněnky na platformového pracovníka uplatní, tj. zda se bude jednat o pracovní poměr, dohodu o pracovní činnosti nebo dohodu o provedení práce.

Tato nejasnost zakládá právní nejistotu jak pro platformy a zprostředkovatele, tak především pro samotné platformové pracovníky. Tato konstrukce navíc může vést platformové pracovníky k tomu, že se svých práv nebudou domáhat, protože se sice budou moci domoci této domněnky, ale následně se bude vést dlouhý spor s nejasným výsledkem, zda se jednalo o pracovní poměr, nebo některou dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr. To by bylo pro zaměstnance zvláště nepříjemné, kdyby se nakonec rozhodlo, že se jednalo např. o dohodu o provedení práce, kde jsou ochrana a práva zaměstnance zásadně nižší než u zaměstnance v pracovním poměru (zejména ohledně skončení právního vztahu a nároků z něho plynoucích nebo nárok na rozsah přidělované práce).

Podle navrhovaného § 141c zákona o zaměstnanosti navíc platí fikce, že jsou dané osoby (OSVČ vykonávající nehlášenou práci) automaticky v pracovním poměru.

Navrhuje se proto, aby tato právní domněnka svědčila přímo pracovnímu poměru, nikoliv obecně základnímu pracovněprávnímu vztahu.

Tato připomínka je zásadní.

§ 2 odst. 2 zákoníku práce

(2) Vztahem nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance je, pokud

- a) zaměstnavatel organizuje práci,*
- b) zaměstnavatel dohlíží nad výkonem práce zaměstnance,*
- c) zaměstnanec vykonává práci podle pokynů zaměstnavatele a*
- d) zaměstnanec vykonává práci v pracovní době.*

K § 2 odst. 2 zákoníku práce:

Dané ustanovení má za cíl blíže vymezit kritéria nadřízenosti a podřízenosti. Ačkoli je zřejmým záměrem, aby byla tato kritéria splněna kumulativně, ze samotného textu navrhované úpravy toto zcela jednoznačně neplyne.

Zároveň se v odborných kruzích objevují názory, že dochází k rozvolnění současné definice kvůli tomu, že pracovní doba je nově přímo součástí samotné definice. Tento názor je pravděpodobně veden tím, že pokud zaměstnavatel nerozvrhuje pracovní dobu, nebude tato podmínka splněna a nebude se tak jednat o závislou práci. Tím by se zásadně rozvolnila současná definice. Na druhou stranu jsme si vědomi toho, že zákoník práce obsahuje instituty, které umožňují, že si pracovní dobu plně nebo částečně rozvrhuje zaměstnanec (pružné rozvržení pracovní doby dle § 85 zákoníku práce a tzv. samorozvrhování pracovní doby dle § 87a zákoníku).

Navrhuje se proto alespoň v důvodové zprávě výslovně vymezit, co se rozumí výkonem práce v pracovní době. Zda se bude posuzovat konkrétní rozvržení ze strany zaměstnavatele, anebo třeba jen to, zda je naplněn určitý celkový rozsah přidělované práce (např. v průměru 40 hodin týdně jako je běžná týdenní pracovní doba), či nějaká jiná další kritéria.

Dále není v kontextu zákoníku práce zcela zřejmé, co přesně konkrétně představuje „organizace práce“. Rovněž není jasné, zda navrhovaná změna definice povede ke změně aplikační praxe, případně alespoň k větší právní jistotě pro společnosti při nastavování obchodních vztahů tak, aby minimalizovaly riziko nehlášené práce.

Současná judikatura navíc významně rozšiřuje znaky závislé práce nad rámec její zákonné definice a posuzuje jednotlivé vztahy v jejich celkovém kontextu. Z předloženého znění však není zřejmé, zda má navrhovaná úprava ambici tento judikaturní vývoj jakkoli ovlivnit.

Navrhuje se proto, aby důvodová zpráva byla doplněna a byly podrobněji popsány ambice zákonodárce a zamýšlené dopady především na soudní rozhodovací praxi. I když je v důvodové zprávě uvedeno, že „Záměrem je ponechat ve výkonu závislé práce totožné osoby, jaké jsou v ní nyní.“, v odborné diskuzi se lze často setkat s názory, že reálně dochází k rozvolnění současné definice. Viz též např. poskytování benefitů, které mezi nezávislými podnikateli je poměrně nezvyklé: „K prokázání naplnění tohoto (ani jiného) znaku závislé práce tedy nepůjde využít např. poskytování benefitů, příspěvků, doplňkového pojištění či obdobných plnění ze strany zaměstnavatele.“

Tato připomínka je zásadní.

B) Legislativně-technické připomínky

§ 5 písm. j) zákona o zaměstnanosti

j) nehlášenou prací závislá práce podle § 2 zákoníku práce konaná fyzickou osobou, u níž zaměstnavatel nesplnil svou povinnost zaevidovat ji do evidence zaměstnanců podle zákona o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele.

- ~~1.–práce konaná osobou uvedenou v § 87 odst. 1 větě první, u níž zaměstnavatel nesplnil svoji povinnost informovat příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce o nástupu do zaměstnání nebo k výkonu práce nejpozději před okamžikem nástupu do zaměstnání nebo k výkonu práce této osoby;~~
- ~~2.–práce konaná fyzickou osobou, u níž zaměstnavatel nesplnil svou povinnost zaevidovat ji do evidence zaměstnanců podle zákona o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele.~~

Pro posouzení toho, zda se jedná o nehlášenou práci, není podstatná délka výkonu této práce.

K § 139, 140 a 141c zákona o zaměstnanosti:

V § 5 písm. j) zákona o zaměstnanosti se mají zrušit body 1. a 2. Zrušení těchto bodů však není dále promítnuto v dalších ustanoveních zákona o zaměstnanosti, která stanovují odpovídající přestupky za umožnění výkonu nehlášené práce a pokuty za ně.

Z tohoto důvodu se navrhuje:

- V § 139 odst. 2 písm. f) zákona o zaměstnanosti se slova „bodů 1, nebo“ zrušují a za slova „§ 5 písm. j)“ se vkládá tečka.
- § 139 odst. 2 písm. g) zákona o zaměstnanosti se zrušuje.
- V § 139 odst. 3 písm. g) zákona o zaměstnanosti se slova „nebo g)“ zrušují.
- V § 140 odst. 1 písm. g) zákona o zaměstnanosti se slova „bodů 1“ zrušují a za slova „§ 5 písm. j)“ se vkládá tečka.
- § 140 odst. 1 písm. h) zákona o zaměstnanosti se zrušuje.
- V § 140 odst. 4 písm. g) zákona o zaměstnanosti se slova „nebo h)“ zrušují.

Zrušení bodů 1. a 2. v § 5 písm. j) zákona o zaměstnanosti obdobně není promítnuto ani v nově navrhovaném § 141c zákona o zaměstnanosti. Z tohoto důvodu se navrhuje ve větě první § 141c zákona o zaměstnanosti zrušení slov „nebo g)“ a zrušení slov „nebo h)“.